

MAANDBERIGTEN,

VOORGELEZEN

IN DE

MAANDELIJKSCHE BEDESTONDEN

VAN HET

Nederlandsche Zendinggenootschap,

betrekkelijk de verbreiding van het CHRISTENDOM,
bijzonder onder de

H E I D E N E N ,

VOOR HET JAAR 1854.

TE ROTTERDAM, BIJ

M. WIJT & ZONEN,

DRUKKERS VAN HET NEDERLANDSCHE ZENDELINGGENOOTSCHAP.

Gedrukt voor rekening van het Genootschap.

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

0326 6024

MAANDBERIGT

VAN HET

**NEDERLANDSCHE
ZENDELINGGENOOTSCHAP,**betrekkelijk de uitbreiding van het CHRISTENDOM,
bijzonder onder de**HEIDENEN.****NEDERLANDSCH OOST-INDIË.***Timor en Macassar.*

Wanneer een Maandberigt moest worden afgekeurd, omdat het ons geene tijdingen uit de heidenwereld bragt, die ons konden verblijden, dan zou het tegenwoordige op weinig goedkeuring kunnen hopen. Wij zullen niet geleid worden langs een' vruchtbaren akker, met halmen, die van zwaarte schudden, maar langs een veld met onkruid bedekt, en naauwelijks hier of daar eenige vrucht vertoonende van het goede zaad, dat er gezaaid werd. Daarna zullen wij een' akker bezoeken, die pas is ontgonnen, en die alleen nog hope geeft voor de toekomst. Al stond het niet boven het Maandberigt te lezen, toch zoudt gij terstond vermoed hebben, hoorende, dat er uit *onze* zending berigt werd gegeven, dat met den onvruchtbaren akker *Timor* wordt bedoeld, terwijl de akker eerst voor korten tijd ontgonnen, *Macassar* is.

Maar het trekt misschien uwe aandacht, dat de ongunstige tijdingen meermalen uit onze Nederlandsche zending komen, terwijl die uit andere zendingen telkens verblijdend zijn. Daarvoor is eene zeer natuurlijke reden. Zoo dikwijls wij uit andere zendingen berigten, kiezen wij uit den rijken voorraad, die voor ons ligt, datgene uit, wat door het belang van het volk, waaronder gearbeid wordt, of de uitstekende hoedanigheden der zendelingen, die het doen, of door den zegen, die op den arbeid rust, het meest de aandacht verdient. Zoodra wij echter uit onze zending berigten, hebben wij geene keuze, maar deelen wij eenvoudig mede wat wij ontvangen. God gaf ons vele malen, dat die mededeeling verblijdend kon zijn, wij willen het niet vergeten. Maar verlangen wij, inzonderheid waar het onze eigene zending geldt, de geheele waarheid te kennen, zou het ontrouw zijn van het bestuur des genootschaps jegens de leden, wanneer de uitkomsten niet geheel naar waarheid werden medegedeeld, wij moeten het dan gelijk natuurlijk zoo ook prijselijk achten, wanneer de Maandberigten ons omtrent de uitkomst van onzen arbeid zoo wel kwade tijding brengen als goede.

Gij weet (1), dat op *Timor* alleen de BB. HEIJMERING en SCHOT zijn overgebleven, de eerste op de hoofdplaats *Koepang*, de laatste in het binnenland te *Babauw* gevestigd. Van dien laatsten ontvingen wij een' brief, waaruit wij u een en ander doen hooren. De heidenen, die hem

(1) Zie Maandberigt 1852, n°. 5 en Jaarverslag 1853, bl. 9.

op *Timor* omringen, zijn meestal *Rottinezen*, van het naburige eiland *Rotty* afkomstig. Br. schor beschrijft ons hun heidensch bijgeloof aldus: »De godsdienst der *Rottinezen* bestaat alleen in vereering der afgestorvenen. Alles in de natuur is bezield en het verblijf van *hantoe's* (zielen der afgestorvenen), en het is zeer noodig die te vriend te houden, daar zij het zijn, die alle onheil veroorzaken, en bij de minste veronachtzaming, vooral door nabestaanden, terstond tot toorn geneigd zijn. Ziekte, sterfgevallen, tegenspoeden, onvruchtbaarheid bij menschen en dieren en van het plantenrijk wordt door die geesten veroorzaakt. Van daar dat de *Rottinees* er steeds op bedacht is om bij alles, wat hij doet, zich zoo veel mogelijk van de gunst der *hantoe's* te verzekeren. Gebeden en eigenlijke offeranden hebben zij niet. Zal men, om een voorbeeld te geven, een oorlog aanvangen, dan verzamelt zich de bevolking, en er wordt een groot feest gegeven ter eere der voorouders. Er worden beesten geslagt met eenige plegtigheden, als het bezien der ingewanden, om te onderzoeken of de onderneming gelukken zal of niet. Het vleesch en de ingewanden worden gebruikt, terwijl alleen de horens en ooren den *hantoe's* worden toegewijd, en als zoodanig in een huisje daartoe bestemd opgehangen. Nu wordt er gedanst, de deugden en daden der voorouders worden bezongen, en tevens hunne hulp ingeroepen. Heeft de negorij of eenig bijzonder persoon een ongeluk getroffen, dan wordt onderzocht, welke geest dat veroorzaakt heeft, dien ter eere een feest gegeven, en de horens

en ooren der geslagte beesten in het huis van den feestgever opgehangen, om den vertoornden geest te verzoenen enz. Zij spreken ook nog van *Manthoelain* (den heer der lucht of des hemels), voor wien zij zeggen dat men niet behoeft te vreezen, wien men dus ook niet behoeft te vereeren. Ik heb nog niet met zekerheid kunnen te weten komen of dit eene voorstelling is van God, hun oorspronkelijk eigen, dan wel van *Mohammedanen* of *Christenen* overgenomen. Waar is het, dat zij dien God des hemels noch vreezen noch vereeren, en vermindert hunne vrees voor de *hantoe's*, dan heb ik doorgaans gezien, dat zij tot ongelooft of onverschilligheid vervallen, en dit is op kleine uitzondering na met alle *Rottinezen* het geval, die op *Timor* en in mijn' werkkring zijn."

Zoodanig is dan op *Timor* de heidensche duisternis. En zijn nu de Christenen een licht, dat in die duisternis schijnt? Als wij Br. scor hooren, zeggen wij: het is daar ver van daan. De meeste Christenen, die reeds voor de aankomst onzer zendelingen op *Timor* gevonden werden, behooren tot de zogenaamde *Mardijkers*, eene soort van burgers, die vroeger in naam der Oostindische Kompagnie den oorlog voerden en het land onderwierpen. Ook ten gevolge van die vermeende verdiensten van hunne vaders zijn zij trotsch en zich zelf genoegzaam, maar ook lui, en weerbarstig, zoodat zij alleen door geweld geregeerd kunnen worden. Deze menschen, zoowel als de *burgers*, zijn in hunne eigene oogen wijs genoeg en hebben geen onderwijs meer noodig.

De meesten hunner achten het dan ook voldoende eens in het jaar, namelijk op den eersten Kersdag, ter kerk te komen. Op het Kersfeest des vorigen jaars beleefde Br. scuor bij uitnemendheid feestelijke dagen. Op zijnen post te *Babauw* was in 1852 de kerk afgebrand. De gemeente had weinig lust om haar te herbouwen, maar de kommandant had er het bevel toe gegeven, en zoo kon dan op Kersmis de nieuwe kerk worden ingewijd. Er waren toen omtrent vijf honderd Christenen opgekomen. Op den eersten Kersdag werden des voormiddags negen bejaarden gedoopt en des namiddags werd het huwelijk van zestien paar ingezegend. Onze Broeder moest echter schrijven: »Het was ook hier niet alles goud wat er blonk; want bij al deze paren was er niet een, dat zelf de inzegening des huwelijks verzocht had. De meest bejaarden, die drie, vier, ja enkelen reeds zeven jaren zamen geleefd hadden, hadden allerlei uitvlugten gezocht om het huwelijk te ontduiken. Velerlei drangredenen moesten bij hen gebruikt worden, waarvan die, dat hunne kinderen anders niet gedoopt mogten worden, nog al invloed scheen te hebben. Bij de jongeren was het even zoo. Bij hen was het voorname voorwendsel, dat zij geen *paklijan* (rok, broek, hoed, schoenen) hadden. Zegt men hun, dat een witte kabaai en katoenen broek even goed zijn, en dat zij zich met de Hollandsche kleeding, die zij niet gewoon zijn te dragen, slechts bespottelijk maken, het is al te maal voor doove ooren gepraat. De gewoonte bestaat eenmaal, en liever op den duur ongetrouwd

dan te trouwen zonder een Hollandsch kostuum aan te hebben. Nu is het waar, dat de inlander in vele opzichten slechts een groot kind is, doch even waarachtig is het, dat bij eenigen Christelijken zin in het hart, een zedelijke wandel hun meer ter harte zou gaan dan de vorm van een kleed. Die huwelijken hebben echter voor den zendeling veel waarde; want zij verhoeden vele ongeregeldheden. Het is hier bij de bevolking geen ongewone zaak meer dan ééne vrouw te hebben; bij de getrouwden heeft dat geen plaats. Bij eene geringe oneenigheid is het veelal gewoonte, dat man en vrouw zich scheiden; ook dat valt bij kerkelijk getrouwden niet voor. De banden des huwelijks worden bij hen meer geëerbiedigd, terwijl de kinderen der getrouwden veelal de beste schoolgangers zijn."

Gaf ons wat wij hoorden reeds eene proeve der heerschende zedeloosheid, wij leeren deze nog beter kennen, wanneer Br. *schor* ons berigt geeft omtrent zijne leerlingen. »De zes meisjes," schrijft hij, »die te *Babauw* trouw op de catechisatie komen, hadden, wat hare kennis betreft, wel als lidmaten kunnen worden aangenomen; doch ik zie er met vrees tegen op. Zoo lang de meisjes hier niet getrouwd zijn, is het zoo gevaarlijk haar tot lidmaten aan te nemen. Een bedroevend voorbeeld zie ik er van in de aangenomenen ten tijde van Br. *DONSELAAR*. Een er van leeft in ontucht met een' heiden, eene andere heeft een kind, waarvan de vader onbekend is, eene derde is met den man van hare zuster doorgestaan."

Het kan ons dan ook niet verwonderen, dat Br. schoor op de vraag: »Of hij ook grond van hope heeft, dat opregt geloof en ware bekeering de vruchten zijn van zijnen arbeid of van dien van vorige broeders,» met de hand op het hart ontkennend moet antwoorden. Maar, vraagt wellicht iemand, is dan al de vrucht ook van vroegeren arbeid op *Timor* verdwenen? Hebben de ijverige pogingen van een' LE BRUIJN, een' TER LINDEN en anderen niets nagelaten? Helaas! wij moeten het vreezen. Br. schoor althans getuigt: »De kweekelingen dier broeders, die tot meesters hebben kunnen bevorderd worden, zijn grootendeels om wangedrag ontslagen, of hebben zelven hun ontslag genomen, en leven nu als de inlanders. Op *Babauw* alleen heb ik drie zulke gewezene meesters, en het voorbeeld, dat zij geven, is zeer slecht. Twee er van komen zeer zelden te kerk, de ander eens in het jaar op Kersdag. Een van hen deed zijne kinderen des Zondags, in plaats van hen naar de kerk te zenden, koopwaren rondventen. Dat zijn nu de menschen, die hier bij de zendelingen zijn groot gebragt, waar zeer veel moeite aan besteed is, die goede hoop moeten gegeven hebben; anders waren zij niet tot schoolmeesters aangesteld geworden.»

Bij al die onvruchtbaarheid van den arbeid, en het ontbreken der hoop op een' beteren toestand, had Br. schoor nu nog huiselijk leed te dragen. Zijne vrouw was steeds ongesteld en zeer zwak. Zij had aanhoudend zware hoofdpijn, en leed veel aan de voorname plaag van het land,

eene soort van jicht, zoodat zij voor een groot gedeelte des jaars de naaischool moest staken. Te *Babauw* misten zij mede de eerste levensbehoeften. Zij moesten er zich op den duur met brak water behelpen, terwijl het jonge blad van de boomen hunne meest gewone groente was. Br. scuor besloot daarom in Maart dezes jaars zich althans tijdelijk met der woon naar *Koepang* te begeven. En nu bleek ook al ras, dat de slechte voeding en de groote hitte op *Babauw* de voornaamste oorzaken der ziekte waren. Koeler woning en goed drinkwater bragten de gezondheid terug. Op 5 April, toen Br. scuor ons schreef, waren zijne vrouw en zijn kind reeds veel beter.

Omstandigheden als de bovengemelde maken het tot een onderwerp onzer ernstige overweging, of wij onzen broeder op *Timor* mogen laten, dan of wij hem naar elders verplaatsen moeten. Smartelijk valt het alzoo te moeten berigten van een arbeidsveld, dat eenmaal goede hope gaf. Wij hebben er te meer bij te danken, dat onze verwachtingen elders niet alzoo zijn teleurgesteld.

Moge ook eene betere uitkomst ons werk bekroonen in de nieuwe zending, die wij in 1852, nabij *Macassar*, op *Zuidelijk Celebes* hebben aangevangen. Onze oudere zending op *Celebes*, die wij door den rijken zegen, dien God er schonk, eene bloeiende mogen noemen, bevindt zich in den noordelijken uithoek van dat zonderling gevormde eiland. *Celebes* bestaat namelijk uit vier schier-eilanden, en gelijk nu de residentie *Menado* zich op den uithoek van het noordoostelijke

schiereiland bevindt, zoo ligt de residentie *Macassar* juist aan de tegenovergestelde zijde, aan het eind van het zuidwestelijke schiereiland. In die residentie *Macassar*, op 24 en 30 uren van de hoofdplaats, te *Bonthain* en *Boelecomba*, zijn nu onze broeders aanvankelijk werkzaam. Het zijn kleine Christengemeenten, te *Bonthain* van 100, en te *Boelecomba* van 61 zielen, waaraan zij vooreerst hunnen arbeid wijden. Deze Christengemeenten mogen echter voor ons en onze broeders slechts middelen zijn tot ons doel, om die Heidenen, die *CHRISTUS* en zijn evangelie nog niet kennen, voor den Heer te winnen. Een ruim veld ligt daar op *Zuid-Celebes* voor ons open. Terwijl de bevolking van geheel *Celebes* op drie millioenen geschat wordt, meent men, dat wel twee millioenen het Macassaarsch of Boegineesch spreken, tot wie het evangelie, onder den zegen van God, van *Macassar* uit zou kunnen gebracht worden. Nu is sedert eenige jaren de Heer *MATTHES*, die vroeger subdirector was in ons Zendinghuis, van wege het Nederlandsche Bijbelgenootschap te *Macassar* werkzaam, om zich in de Macassaarsche en Boeginesche talen te oefenen, die naauw aan elkander verbonden zijn, opdat hij later den Bijbel in het *Boegineesch* zou kunnen overbrengen. Gelijk van dezen man het voorstel tot ons kwam om onder de *Macassaren* en *Boeginezen* eene zending te beproeven, zoo bragt natuurlijk de arbeid van ons Bijbelgenootschap, door hem aangevangen, er niet weinig aan toe, dat wij het voorstel aannamen. Bovendien bewoog

ons daartoe de vlugheid van bevatting en de kunstvaardigheid, waardoor zich de bevolking van zuidelijk *Celebes* onderscheidt, als ook de vrij uitgestrekte handel en scheepvaart, die bij hen wordt gevonden en, namen zij eens het evangelie aan, hen zou in staat stellen, om dat evangelie op menig ander eiland in den Indischen archipel over te brengen. Wel belijdt ook op *Zuid-Celebes* de bevolking de Mohammedaansche godsdienst en zal daardoor ligt van het evangelie nog afkeeriger zijn dan de Heidenen. Onze ervaring leert ons echter op *Java*, dat wij aan dit bezwaar niet te veel gewigt moeten hechten, vooral waar op *Celebes*, even als op *Java*, door een heidensch volk niet veel meer dan eenige uitwendige vormen van de Mohammedaansche godsdienst zijn aangenomen.

Bij deze kleine gemeenten van *Bonthain* en *Boelecomba* is nu onze Br. DONSELAAR sedert het najaar van 1852 werkzaam. Hij vond er diepe onkunde en erge zedeloosheid. Van de laatste kan tot eene proeve dienen, dat onder de *twintig* kinderen, die hij in 1853 doopte, slechts één gevonden werd, dat uit een wettig huwelijk was geboren. Op eene der beide plaatsen is onder de Christen-ingezetenen slechts één gehuwd paar. Het mag daarom als een bewijs van eenigen vooruitgang worden aangemerkt, dat op 30 November des vorigen jaars te *Boelecomba* twee paren jonge lieden reeds ondertrouwd waren, terwijl te *Bonthain* insgelijks bij twee paren het bepaald voor-nemen bestond om in het begin van 1854 dit

voorbeeld te volgen, en zich in den echt te verbinden. De opkomst in de godsdienstoefeningen was ook doorgaans vrij wel te noemen; het waren slechts enkelen, die zich daaraan geheel onttrokken. Br. DONSELAAR spreekt daar zoo eenvoudig als hij kan, en is gewoon, bij wijze van Bijbeloefening, een gedeelte van een hoofdstuk naar de vatbaarheid der hoorders op te helderen en toe te passen. Van tijd tot tijd bezoekt hij elk der gemeenteleden aan zijne woning, terwijl hij van 15 tot 28 December alle distrikten van de afdeling *Boelecomba* bezocht. Hij heeft iemand gevonden, die hem in het Macassaarsch onderwijst.

Op den 9^{den} Januarij dezès jaars werd hij verblijd door de aankomst van onze Broeders ROOKER en GOUDSWAARD. Aan den eerstgenoemden werd de zorg voor de gemeente te *Boelecomba* opgedragen, en reeds in Februarij verbond hij zich aan haar. Terwijl hij des zondags voor haar predikte, zag hij weldra in, dat hij meest door catechisatie en schoolonderwijs voor haar nuttig zou kunnen zijn. Op 21 April, toen hij ons schreef, gaf hij reeds aan een twintigtal van verschillenden leeftijd op onderscheidene tijden twee maal 's weeks bijzonder onderwijs, en bevljigtigde zich om alles te verkrijgen, wat hem tot schoolhouden zou in staat stellen, waarbij de kommandant der plaats hem de behulpzame hand bood. Wij betreuren, dat wij hem reeds spoedig tot het afbreken van den ijverig begonnen arbeid moesten roepen. Het treurige afsterven van onzen Br. NOOY te *Tondano* in de *Menahasse* van *Menado* bragt ons in de

noodzakelijkheid om Br. ROOKER daarhenen te verplaatsen, gelijk wij in het 6de Maandberigt dezes jaars gemeld hebben. Wij weten reeds, dat Br. ROOKER, hoezeer het hem smartte *Boelecomba* te moeten verlaten, zich gereed maakte om naar zijne nieuwe bestemming te vertrekken.

Br. GOUDSWAARD begon kort na zijne aankomst te *Bonthain*, overeenkomstig den hem opgedragen last, school te houden. Hij bediende zich daartoe van een gebouw, dat tot eene tijdelijke woning voor Br. DONSELAAR bestemd was geweest, en des zondags voor kerk gebruikt werd. Daar dit gebouw voor eene school weinig geschikt was, wenschte hij zoodra mogelijk een doelmatig schoolgebouw te hebben. Ook zijne leermiddelen waren nog zeer gebrekkig; maar hij hoopte, dat de schoolbanken, letterkast enz., die hij tijdens zijn verblijf te *Soerabaja* aldaar gekocht had, en door Br. VAN DER VALK hem zouden worden toegezonden, weldra zouden aankomen. Hij bezat echter reeds het voornaamste, hij had scholieren, en wel zulke, waarover hij tevreden was. Al spoedig waren al de kinderen der op *Bonthain* bestaande gemeente, ten getale van 22, in zijne school, die dagelijks getrouw opkwamen, over het algemeen zeer zindelijk gekleed, en door hunne gehoorzaamheid en hunne vorderingen hem stof tot blijdschap en dankbaarheid gaven. Behalve aan die kinderen boven de zes en onder de veertien jaren oud, gaf hij nog afzonderlijk onderwijs aan vier groote jongens en negen groote meisjes. Deze gaven hem meer moeite dan de

kinderen. Een paar van hen maakten echter uitstekende vorderingen. GOUDSWAARD gaf aan deze kinderen van half Europeesche afkomst onderwijs in het *Hollandsch*, dat zij daartoe leeren moeten, maar dat hunne ouders hen zeer gaarne zien leeren. Hunne taal bestaat in een mengsel van Maleisch en Macassaarsch, waar nu en dan een weinig *Hollandsch* onder gehoord wordt.

Hoe gaarne hadden wij nu, na alles wat wij gemeld hebben, met eenige blijde tijding ons berigt gesloten; maar wij hebben u juist nog eene zeer droevige mede te deelen. Diezelfde zending in de *Menahasse*, die reeds een zoo gevoelig verlies leed in onzen Br. NOOY, heeft weder een' trouwen arbeider verloren in onzen Br. HARTIG. Aldus schreef ons Br. LINEMANN uit *Menado*: »Een andere zware slag heeft onze zending getroffen, ook Br. HARTIG is door den Heer opgeroepen. Den 27sten Junij l. l. gaf hij mij kennis, dat hij sedert 24 uren de buikziekte had. Den 28sten verzocht hij mij nog schriftelijk om onverwijld over te komen, waaraan ik gevolg gaf, en den 29sten voormiddags ten vijf ure nam de Heer hem reeds weg. Ach! reeds menigen dierbaren vriend heb ik moeten bijstaan in zijne laatste ure; maar wat mij het overlijden van dezen broeder gekost heeft, is onbeschrijfelijk. Nimmer verloor ook wel een vriend een' meer getrouwen vriend dan ik in hem verloor. Moeijelijk kan ook onze zending een' meer waardigen broeder verliezen dan zij in hem verliest. Heeft hij minder naam gemaakt dan velen, het is omdat hij langen tijd door om-

standigheden verhinderd werd naar den lust van zijn hart CHRISTUS te verkondigen, doch ten deele ook omdat hij volstrekt niet in staat was om ophef van zijn eigen werk te maken. Maar God weet, welk een' volijverigen medearbeider wij in hem verloren hebben, waarvan trouwens ook de smart van zijne gemeente bij zijn overlijden een treffend bewijs opleverde. O! hoe ondoorgrondelijk zijn toch dikwijls de wegen des Heeren. Pas met zijne komst in de *Menahasse* was voor onzen broeder een gezegende werkkring geopend, en hoezeer door de vele ontmoedigende omstandigheden van vroeger reeds eenigermate verlamd, begon hij hier als het ware weder op nieuw te leven. Met jeugdig vuur en onvermoeide zorg was hij bestendig bezig om de in zijn' werkkring reeds gevestigde gemeenten te verzorgen en andere te stichten, en nu, terwijl er zich bijkans op alle plaatsen waarachtige begeerte naar het woord Gods begint te openbaren, nu neemt de Heer hem weg, en wel juist op een tijdstip, dat het bestuurderen misschien niet eens mogelijk zal zijn spoedig zijne ledig geworden plaats te vervullen."

Br. LINEMANN, met wiens loffelijk getuigenis wij zonder aarzeling instemmen, doelt in zijn schrijven op het vroegere en wel grootste deel van HARTIG'S zendingsarbeid. Door ons afgezonden in het jaar 1832 werd hij geplaatst te *Padang* op *Sumatra*. Van daar vertrok hij naar het eiland *Rotty* en van daar weder naar *Timor*, tot dat hij in 1848 verplaatst werd naar de *Menahasse*, en wel te *Kema*. Na vroegeren vruchtelozen arbeid en

menige huiselijke ramp, vond hij daar nu een' opwekkenden werkkring, waarin hij werd aangemoedigd door de vruchten, die hij op zijn' eigen' post en op de posten der broederen aanschouwde. Uit dezen werkkring nam de alleen Wijze hem weg. Hij mogt er echter, wij willen het dankbaar erkennen, zes genoegelijke en gezegende jaren doorbrengen. Zoo is in onze bloeiende zending het getal der broeders, wanneer wij Br. ROOKER medetellen, reeds tot acht verminderd, onder welke zich Br. RIEDEL bevindt, die niet meer dan een klein gedeelte van den arbeid verrigten kan. Dat valt ons smartelijk. Wij willen echter uwe aandacht zeer opzettelijk bepalen bij de gewigtige daadzaak in den brief van Br. LINEMANN vermeld, *dat er zich in den werkkring van Br. HARTIG (het distrikt van Kema) bijkans op alle plaatsen waarachtige begeerte naar het woord Gods begint te openbaren.* Zoo brengt deze droevige tijding ons te gelijk eene blijde boodschap. Mogt die begeerte, door den arbeid van onzen ontslapen broeder opgewekt, door anderen, die zijne plaats vervangen zullen, worden bevredigd, en dat woord zich eene kracht Gods tot zaligheid betoonen bij menigen heiden, die gelooft.

De Vereeniging tot bevordering der Zendingszaak te Rotterdam hield weder op den 11den October eene zamenkomst, waarin verslag werd gedaan, en door twee kweekelingen uit het Zendelingshuis eene toespraak werd gehouden. Het getal van hare leden was tot 1028 opgeklommen, en zij kon aan ons genootschap ter hand stellen f764,23. Ook in naburige gemeenten heeft zij Afdeelingen gevestigd, en er eene niet onbelangrijke uitbreiding door verkregen.

GIFTEN EN LEGATEN.

AMSTERDAM. Van de erfgename van Mej. A. BOURSRI	f 35,—
Door Ds. MUNTENDAM, van N. N.	" 3,—
Door Ds. PRINS, jaarlijksche bijdrage	" 7,91
Door denzelfden, gecollecteerd 3 October	" 2,—
BRUMMEN. Legaat van Mevrouw J. C. WESTENBERG,	
f 200, af successieregten f 27,60	" 172,40
's GRAVENHAGE. Door Ds. HUIJDECOPER, van P.	" 5,—
Van Ds. DE RIDDER, uit zijne catechisatiebus	" 20,19
Van Mevrouw G.	" —,50
Van Mevrouw L.	" 5,25
Door Ds. HOLL, van N. N.	" 500,—
KIMSWERD. Opbrengst der collecte bij gelegenheid	
van de opwekkende rede der Afdeeling, gehouden	
door Ds. JENTINK van <i>Harlingen</i>	" 15,05
LEIDEN. Door J. J. DU CHATEL, van N. N., als een	
verschuldigde pligt	" 10,—
NAALDWIJK. Door Ds. VAN DEINSE, gecollecteerd in	
eene gewone godsdienstoefening	" 25,—
Van N. N., voor verkregen zegen	" 5,—
Van N. N., op zijn 70 ^{ste} verjaardag	" 7,—
RIDDERKERK. Van bijzondere giften en de catechi-	
santen van Ds. VAN GRONINGEN	" 20,—
ROTTERDAM. In de collecte gevonden, uit de spaarpot	
van een overleden kindje	" 1,90
Door Ds. VAN OOSTERZEE, van de Jongelingsvereniging	
te <i>St. Anna Parochie en Vreeland</i>	" 10,—
Door denzelfden, uit zijne catechisatiebus	" 14,—
UTRECHT. Door Ds. HERENS, van J. D. B., twee Obli-	
gatiën 5% Weener Metalliek, negotiatie 1826, ieder	
à fl. 1000, te zamen f 2500, nominaal kapitaal.	

Te ROTTERDAM, bij M. WIJT & ZONEN,

Drukkers van het Nederlandsche Zendelinggenootschap.